

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Han slog mig på ansiktet fröken

- ***Om att förändra destruktiva konflikter till konstruktiva lösningar i förskolan.***

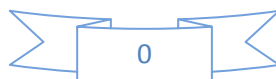
Deena Dikran

**Akademien för utbildning, kultur
och kommunikation
pedagogik
Examensarbete på grundnivå i
lärarutbildningen
15 hp**

Handledare: Kamran Namdar

Examinator: Niclas Månsson

VT 2012

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Examensarbete på
grundnivå
15 högskolepoäng

SAMMANFATTNING

Deena Dikran

Han slog mig på ansiktet fröken!

– Om att förändra destruktiva konflikter till konstruktiva konflikter i förskolan.

Årtal: 2012

Antal sidor:19

Syftet med mitt examensarbete är att genom aktionsforskning kunna förändra destruktiva konflikter till konstruktiva lösningar i förskolan. Jag har valt kvalitativ närmandesätt att utgå ifrån i mitt utvecklingsarbete samt använt mig av observation, logg och diskussioner som metod. Syftet är också att visa vilken viktig roll pedagogen har i att stötta och hjälpa barnen lösa konflikter konstruktivt. Resultatet i studien har visat en förändring hos majoriteten av barnen i barngruppen kring att hantera destruktiva konflikter konstruktivt. Få barn kan fortfarande handla destruktivt under en konflikt vilket betyder att utvecklingsarbetet bör pågå under en längre tid för att arbeta mera med forskningsområdet och kunna få med alla barn under en längre tid. Slutsatser som jag kommit fram till är att majoriteten av barnen utvecklat ett konstruktivt sätt att hantera och lösa konflikter på men det är fortfarande få barn som behöver utveckla vidare sin förståelse och tänk om hur konflikter kan lösas konstruktivt.

Nyckelord: Konflikter, Destruktiva konflikter, Konstruktiva lösningar och kommunikation.

Förord

Jag vill börja med att rikta ett stort tack till min man Michel Grges, min älskade son Lissandro och mina härliga föräldrar Ayad och Violet. Ni har alltid stöttat mig och varit där för mig under de tre och ett halv åren som jag läst på lärarutbildningen. Alla ni har gett mig styrka och glädje och det är jag tacksam för.

Jag vill även tacka min partnerskola och min handledare för de tillfällen jag varit på min vfu plats.

Jag vill även tacka min handledare Kamran Namdar för handledning kring examensarbetet.

TACK!

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	5
1.1 Mål.....	5
1.1.2 Begreppsdefinitioner.....	5
1.2 Vad är en konflikt.....	5
1.2.1 Konstruktiva lösningar och destruktiva konflikter.....	5
2 Litteraturgenomgång.....	6
2.1 Tidigare forskning.....	6
2.1.1 Att lösa konflikter destruktivt eller konstruktivt.....	6
2.1.2 Gordons modell om barns agerande i en konflikt.....	7
2.2 Rollspel.....	7
2.2.1 Teoretiska utgångspunkter.....	7
2.2.2 Destruktiva konflikter i förskolan och pedagogens roll.....	7
2.3 Kommunikation.....	8
2.3.1 Känslor.....	9
2.3.2 Sagor.....	9
2.4 Bildens betydelse.....	9
2.4.1 Dockspel.....	10
2.4.2 Rollspel.....	10
2.5 Social kompetens i förskolan.....	10
2.6 Lpfö 98 (Reviderad 2010).....	11
3 Metod.....	11
3.1 Kvalitativ närmandesätt.....	11
3.2 Aktionsforskning.....	12
3.3 Urval.....	12
3.4 Etiska principer.....	12
3.5 Datainsamlingsmetoder.....	13
3.5.1 Observation.....	13
3.5.2 Loggbok.....	13
3.6 Databearbetning.....	13
4 Genomförande.....	14
4.1 Utgångsläge i aktionsforskning.....	14
4.1.1 Observation 1.....	14
4.1.2 Observation 2.....	15

4.2	Fas 1- Sagan om ”kompisen”	15
4.2.1	Barnens respons av sagan.....	16
4.2.2	Fas 2- Bildritande.....	16
4.3	Barnens respons av bildritandet.....	16
4.3.1	Fas 3- Dockspel.....	17
4.3.2	Barnens respons av dockspel.....	17
4.4	Fas 4- Rollspel.....	18
4.4.1	Barnens respons av rollspel.....	18
5	Analys och diskussion.....	19
5.1	Förändring i barns sätt att tänka och agera.....	19
5.1.1	Fas 1- Sagor.....	19
5.1.2	Fas 2- Bildritande.....	19
5.2	Fas 3- Dockspel.....	20
5.2.1	Fas 4- Rollspel.....	20
5.2.2	Pedagogens roll.....	20
5.3	Social kompetens och dess betydelse.....	21
6	Slutsatser.....	22
	Referenslista.....	24
	Bilaga 1.....	25

1. Inledning

Konflikter är något som finns och kan förekomma i allas vardag stora som små. Ofta tänker vi på konflikter som något negativt och jobbigt men om konflikter kan lösas på ett konstruktivt sätt kan vi människor utvecklas i vårt sätt att hantera konflikterna med varandra där ingen behöver må dåligt. Jag har valt att forska kring destruktiva och konstruktiva konflikter som uppstår i förskolan mellan barnen där pedagogens roll är av vikt för att hjälpa barnen lösa de destruktiva konflikterna konstruktivt. Många gånger tar pedagogen inte i konflikten utan på grund av tidsbrist tar ett kort samtal men är det verkligen så det ska gå till? För mig som blivande pedagog är det viktigt att kunna ge destruktiva konflikter den tid de behöver eftersom det är pedagogens ansvar att hjälpa barnen lösa konflikten för att de ska lära sig hur de senare kan hantera och lösa konflikterna själva.

1.1 Mål

Målet med detta examensarbete är att genom aktionsforskning kunna förändra de destruktiva konflikter som uppstår mellan barnen i förskolan där barnen slåss, sparkas och retas till konstruktiva lösningar. Genom detta utvecklingsarbete är målet också att skapa en medvetenhet hos förskolebarnen som gör att de kan lära sig att lösa konflikter på ett konstruktivt och positivt sätt istället för ett destruktivt och negativt sätt.

1.1.2 Begreppsdefinitioner

1.2 Vad är en konflikt

Ordet konflikt betyder motsättning (Thornberg, 2006 enligt Lennèr Axelson & Thylefors, 1996) och som på latin är *conflictus*. Forskaren Maltèn (1998) menar att konflikt är när olika intressen eller önskemål om något kolliderar med varandra men att det även kan vara olika värderingar som människor har som kolliderar med varandra. Thornberg (2006) förklarar att konflikt är när minst två eller flera personer inte är eniga om något som det kan uppstå en konflikt. Parterna i konflikten kan agera på olika sätt bland annat genom slagsmål som en handling, använda sig av sårande eller vulgära ord vilket kan reta upp känslorna. Den typen av konflikter som sker mellan minst två personer eller flera personer kallas för *mellanmänniska konflikter* menar han. Thornberg hävdar att det finns olika typer av konflikter inom *mellanmänniska konflikter* bland annat

- Sakkonflikter
- Intressekonflikter
- Värderingskonflikter
- Känslokonflikter

1.2.1 Konstruktiva lösningar och destruktiva konflikter

Hur vi människor hanterar en konflikt har en stor betydelse för om konflikten blir en konstruktiv eller en destruktiv konflikt menar Thornberg (2006). Med konstruktiva lösningar avses (Thornberg 2006, enligt Johnson & Johnson 1995) lösningar som går att lösa genom att personerna som varit med och deltog i konflikten tillsammans kan komma överens om ett beslut som passar alla och där var och en kan känna sig belåten och nöjd. Författarna menar att det är en positiv lösning att lösa konflikter på. Författarna hävdar också att konstruktiva lösningar bidrar till att personer som

deltog i konflikten kan respektera varandra och lära sig att hantera och lösa andra konflikter som de möter vid andra tillfällen på ett konstruktivt och positivt sätt.

Thornberg (2006) förklarar att i de destruktiva konflikterna förekommer förekommer mycket aggression. Det kan handla om våld som slagsmål, var och en i konflikten vill få sin vilja igenom utan att bry sig eller tänka på den andras önskemål eller vilja. Både parter kan såra varandra genom ord och respekten saknas.

2 Litteraturgenomgång

2.1 Tidigare forskning

2.1.1 Att lösa konflikter destruktivt eller konstruktivt

Forskaren Maltèn (1998) hävdar att det är viktigt att ta i en konflikt från början för att konflikten inte ska sluta med negativa effekter. Han menar att det är viktigt att lösa en destruktiv konflikt och visa på hur det kan lösas konstruktivt för att det inte ska upprepas. Han anser att pedagogen har en viktig roll där pedagogens kunskaper och erfarenheter i att lösa konflikter är av vikt för att kunna hjälpa barnen lösa konflikter konstruktivt.

Han förklarar att det finns fyra strategier att använda sig av vid konflikter men endast en metod är den konstruktiva metoden. Han nämner *defensiva strategier* som innebär att personen helt enkelt inte bryr sig om själva konflikten, med andra ord blir konflikten något som helst ska undvikas och inte tas upp. Han förklarar att barnen som deltagit i en konflikt där det har använt sig av defensiva strategier blir resultatet att både barnen förlorar då konflikten inte tas upp. Denna strategi är enligt Maltèn ett destruktivt sätt att hantera konflikter på.

Den andra strategin som han nämner är *makt- och tvångsstrategier*. Det innebär att barnen i konflikten vill vinna över varandra och var och en av dem vill vara den starka och inte den svaga. Dessa är också destruktiva konflikter menar Maltèn. Han förklarar att när ena barnet vinner och bestämmer över det andra barnet får det andra barnet en känsla av att vilja hämnas och ge tillbaka.

Den tredje strategin är *Rituella strategier* som handlar om att försöka skapa en lättare och mindre stressig atmosfär under eller efter en konflikt. Detta för att det inte ska bli alltför jobbigt för barnen som deltog i konflikten. Han menar att istället för att ta itu med konflikten flyttas istället uppmärksamheten från själva konflikten som uppstått för att inte göra situationen värre än vad det är. Han förklarar att det finns vissa rituella handlingsmönster som gör att konflikten inte blir värre utan istället att skapa en lättare atmosfär.

Den fjärde och sista strategin är *samverkansstrategier* som enligt Maltèn är en konstruktiv strategi och metod att använda sig av för att komma bort från destruktiva konflikter. I denna strategi kommer en tredje person som är pedagogen in i konflikten för att hjälpa barnen att lösa konflikten. Barnen som deltog i en konflikt kan lösa det genom att tillsammans med pedagogen tala med varandra om vad de tycker och känner samt hur de tycker att problemet ska lösas. De får tänka igenom flera lösningar som passar båda två för att ingen ska förlora utan båda är vinnare. Pedagogen ska stötta barnen i denna process genom att vara närvarande i diskussionen och lyssna på barnen. Det är av stor vikt menar Maltèn att barnen får var och en berätta hur han/hon ser på sin situation. Det är av relevans menar Maltén

att barnen kan tala om sina känslor och inte ska de dölja det samt att det är viktigt att kunna lyssna på varandra för att förstå hur både parterna känner och tänker. Han förklarar också att barnen bör tala i "jag" form och inte vi eller man för att det ska underlätta att förstå hur barnet tänker och känner. Efter det att barnen hittar en lösning till konflikten ska pedagogen under ett annat tillfälle fråga barnen hur det går med beslutet de tagit och om det är något som de följer.

2.1.2 Gordons modell om barns agerande i en konflikt

Enligt Gordon (1977, 1979) menar Maltèn (1998) att när två personer/barn hamnar i en konflikt är det tre olika modeller som barnen kan använda sig av. I den första modellen är den ena som vinner och den andra förlorar genom att den som vinner bestämmer och får sin vilja fram. Det finns med andra ord ingen demokrati mellan parterna och det gör att den ena får sin önskan fram men inte den andra. Det andra barnet kan känna aggression gentemot barnet som tog beslutet och vilja hämnas.

I den andra modellen kan ena barnet gå med och göra som det andra barnet vill men han/hon vill egentligen inte det och mår inte riktigt bra av beslutet. I den tredje modellen är det ingen som förlorar istället är det båda barnen som vinner. Barnen pratar istället tillsammans om hur de kan lösa konflikten och beslutet de väljer ska kännas bra för båda två.

Genom att lösa konflikter konstruktivt lär sig barnen att välja det tredje alternativet som Gordon lyfter.

2.2 Rollspel

Maltèn (1998) hävdar att rollspel är av stor betydelse att använda sig av för att visa tydligt hur destruktiva konflikter kan lösas konstruktivt. Han menar att barnen kan spela upp en konfliktsituation som har uppstått och som de känner till för de andra barnen. Detta menar han är ett sätt för barngruppen att tydlig och konkret se en konfliktsituation och komma med olika lösningar för att lösa den konstruktivt samt kunna förstå orsaken till konflikten. Han menar att det är viktigt att barngruppen kan diskutera händelsen i rollspelet samt tänka på hur det går att lösa konfliktsituationen på bästa möjliga sätt.

2.2.1 Teoretiska utgångspunkter

2.2.2 Destruktiva konflikter i förskolan och pedagogens roll

Guggenbuhl (1993) menar att barnens destruktiva konflikter som förekommer i förskolan sker väldigt snabbt och ofta oförväntat. Han menar att när barnen spelar eller leker tillsammans kan det plötsligt höras att den ena slog/knuffade eller gjorde illa det andra barnet. Han förklarar att en del barn i förskolan inte tänker på hur det kan sluta när de slåss och gör illa varandra. En del barn tänker inte på att när de slår andra kan det göra ont samt att den slagna kan må dåligt och bli ledsen. Med andra ord menar Guggenbuhl att dessa är destruktiva konflikter och som är negativa sätt att lösa konflikter på.

Pedagogen har en väldigt viktig roll då han/hon ska vara tydlig med barnen om vad som är tillåtet och vad som inte är tillåtet alls. Det är med andra ord av relevans menar Guggenbuhl att pedagogen berättar och förklarar för barnen vad som inte är tillåtet samt visar hur barnen kan lösa en konflikt på ett konstruktivt sätt. Detta för

att barnen ska lära sig att det inte är okej att slå eller göra illa andra barn och där de kan se och förstå att det finns andra möjligheter för att lösa en konflikt på.

Han hävdar att pedagogens sätt att se på konflikter och lösa de smittar av sig till barnen då barnen ser vilken förhållningssätt pedagogen har och därmed kan rätta sig efter denna. Guggenbuhl påstår att det är av betydelse att pedagogen därför ska reflektera över hur han/hon har arbetat med att hjälpa barnen lösa sina konflikter eftersom barnen lär sig genom att se hur pedagogen löser en konflikt. Vygotskij (2006) menar att det är viktigt att pedagogen eller den vuxna som undervisar och lär ut även själv förhåller sig till det som lärs ut.

Eresund & Wrangsjö (2008) menar att pedagogens erfarenheter, kunskaper och kompetens är av betydelse för hur pedagogen kan hjälpa barnen som hamnar i en destruktiv konflikt att istället lösa konflikten konstruktiv. Thornberg (2006) anser att pedagogens kunskaper och erfarenheter om att hantera konflikter är viktiga och avgörande för att hjälpa barnen lösa sina konflikter konstruktivt.

2.3 Kommunikation

Åhs (1998) menar att när det uppstår en konflikt mellan barnen kommer pedagogen in för att hjälpa barnen lösa konflikten men många gånger försöker pedagogen lösa konflikten snabbt för att fortsätta och återgå till verksamheten. Han menar att istället för att pedagogen ska tillsammans med barnen lösa konflikten snabbt tänka på att destruktiva konflikter ska kunna ses som brist på samhörighet och gemenskap hos barnen. Därför är det viktigt med samtal och kommunikation för att hjälpa barnen lösa konflikter konstruktivt och ge konflikten tiden som behövs.

Åhs (2004) förklarar att när barn bråkar med varandra kan de säga många olämpliga ord och meningar för att såra varandra. Han menar att barnen under bråket vill hamna i den starka positionen och inte vara den svaga. Detta menar Åhs kan resultera i att barnen slåss och gör illa varandra.

Åhs menar att pedagogen ska hjälpa barnen att reda ut konflikten genom att kommunicera med barnen. Han menar att det är viktigt att barnen efter konflikten kan landa och vara lugna för att barnen och pedagogen kan reda ut och lösa konflikten. Han förklarar att det är väldigt viktigt att undvika frågan "varför" då detta kan medföra att barnet känner sig utpekad och istället börjar försvara sig själv vilket gör att det blir svårt att komma vidare i samtalet för att lösa konflikten. Istället ska pedagogen använda sig av frågorna vad, hur, när och var.

Åhs påstår att pedagogen ska reda ut konflikten genom att börja med att fråga vad som hände och hur det ligger till med konflikten. Pedagogen ska se till att barnen får i tur och ordning berätta om vad som har hänt. Pedagogen ska då ställa följdfrågor till det som barnen berättar om och kunna här använda sig av frågorna när, hur, vad och var. Åhs förklarar att barnen kan börja skylla konflikten på varandra och pedagogens uppgift här är att förklara för barnen att han/hon endast vill veta vad som har hänt.

Efter att barnen har berättat vad som hände under konflikten kan pedagogen gå till andra steget i kommunikationen där han/hon frågar hur barnen vill istället göra för att lösa konflikten. Det viktiga är att pedagogen inte tar någons sida då det andra barnet kan känna sig utpekad. Istället ska pedagogen visa att han/hon vill hjälpa till att reda ut konflikten för att lösa den tillsammans.

2.3.1 Känslor

Wahlström (1996) anser att det är ytterst viktigt att barn visar sina känslor vid en konfliktsituation. Hon menar att pedagogen ska vara tydlig i sitt sätt att förklara för barnen att det är tillåtet att visa sina känslor och att det inte är något fel med det. Många gånger är de konflikter som uppstår mellan barnen svåra att lösa eftersom det är starka känslor som kan vara orsaken bakom konflikten exempelvis ilska.

Därför är det väldigt viktigt menar Wahlström att som pedagog ta hänsyn till barnens känslor och hjälpa barnen att reda ut konflikter genom att få barnen att tydlig berätta om sina känslor för varandra. Detta är ett sätt menar hon för att barnen ska kunna lösa konflikten konstruktivt samt för att alla parter ska må bra.

Thornberg (2006) hävdar att om konflikten ska lösas konstruktivt är det viktigt att barnen får lyssna på varandra och berätta hur de känner och varför de känner på det sättet. Han menar också att pedagogen kan hjälpa barnen att sätta sig in i varandras känslor för att båda ska förstå hur de känner. Han förklarar att konflikter inte behöver redas ut på en gång utan det går att vänta till det att parterna har lugnat ner sig eftersom i början kan känslorna vara så starka att det är bäst att vänta med att reda en konflikt på en gång.

2.3.2 Sagor

Weissenrieder (2008) anser att sagor hjälper barnen att leva sig in i händelsen som sker i sagan och där barnen kan upptäcka vilka problem och konflikter som lyfts upp i sagan. I sagorna gestaltas olika problem genom figurerna som är med i sagan. Hon förklarar att barn inser och förstår genom sagan det goda och det onda, att vara snäll eller dum mot andra, kärlek och förlåtelse samt mycket annat. Chambers (1993) menar att det är av betydelse att ställa öppna frågor och följdfrågor till barnen för att kunna tillsammans diskutera en bok eller en saga. Weissenrieder (2008) menar genom att läsa sagor och berättelser för barn är det mycket som kan förmedlas till barnen genom händelsen i sagan. Hon menar att barnen kan bearbeta sagan de lyssnat på genom att tillsammans med pedagogen diskutera sagan och även vilka känslor sagan skapade hos barnen. Lindö (2005) förklarar när barn lyssnar på en saga kan de därefter reflektera och bearbeta egna upplevelser som de varit med om exempelvis slagsmål.

Lindö anser att sagoläsning och sagostunden är viktiga och betydelsefulla. Genom sagor kan barn leva sig in i det som händer i sagan och känna med personerna eller figurerna som är med i sagan vilket vidgar deras förståelse för känslor samt olika upplevelser som de varit med om eller som andra barn varit med om. Hon uttrycker också att genom sagor får barnen en uppfattning och förståelse för hur människor bör förhålla sig till varandra och behandla varandra. Sagan hjälper barnen att tänka och komma med lösningar och svar menar Lindö (2005).

2.4 Bildens betydelse

Bendroth Karlsson (1998) menar när pedagogen och barnen tillsammans diskuterar och kommunicerar kring bilderna som barnen ritat får bilden en mening vilket synliggör barnens tankar som framgår av bilden de skapat.

Weissenrieder (2008) förklarar att barn kan bearbeta problem och konflikter genom ritandet av bilder. Hon menar också att barn kan genom att rita bilder tänka på hur

han/hon vill lösa konflikten. Det är därför av betydelse att pedagogen är närvarande för att ta del av barnens bilder och tankar menar Weissenrieder. Hon hävdar att det är viktigt att barnen efter att ha ritat klart kunna berätta om sin bild och reflektera över det som ritats för att tydliggöra sina tankar för sig själv men även för de andra barnen och pedagogen genom att sätta ord på det som ritats.

2.4.1 Dockspel

Rasmusson & Erberth (2008) menar att genom dockspel kan barnen lära sig och förstå hur de kan lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. Konflikten eller problemet som dockorna presenterar blir väldigt konkret och verkligt för barnen vilket gör att de kan diskutera konflikten efteråt. Författarna menar också att när pedagogen använder sig av handdockor eller djurdockor får de ofta barnens uppmärksamhet och intresse. Detta är något som ofta lockar barnen då de vill veta vad dockorna ska säga och göra. Genom att pedagogen synliggör konflikten för barnen genom handdockorna är tanken att barnen ska tänka ut lösningar till problemet genom att diskutera scenariot som dockspelet presenterar menar författarna. De menar att detta är ett sätt för barnen att kunna tydligt se och förstå hur de ska handla och lösa konflikter som är destruktiva. Pape (2001) menar att dockspel är ett sätt att visa och göra saker och ting tydligt för barnen samt att det är ett sätt att kunna nå ut till barnen genom dockorna. Detta menar hon för att skapa en medvetenhet och förståelse hos barnen i förskolan.

2.4.2 Rollspel

Rasmusson & Erberth (2008) anser att rollspel hjälper barnen att tydligt se på en konfliktsituation för att sedan tänka ut lösningar för att lösa konflikten. Författarna menar att barnen i förskolan kan spela upp en konfliktsituation som de tidigare sett eller varit med om och visa för sina kompisar i barngruppen. Efter rollspelet menar författarna att barnen ska diskutera och fundera på vilka lösningar det går att hitta för att lösa konflikten som spelades.

2.5 Social kompetens i förskolan

Pape (2001) anser att social kompetens är ett begrepp som inte är lätt att förklara då social kompetens handlar bland annat om värdegrund, normer och kunskaper som människor utvecklar. Wahlström (1996) menar att det är ytterst viktigt att lära barnen hur de kan förstå och leva sig in i de mellanmännsliga kompetenserna. Med detta menar hon bland annat att kunna lösa konflikter, att kunna lyssna och respektera varandra, att kunna samarbeta med varandra, förstå sig på andra människor och dess perspektiv samt att göra sig förstådd av andra genom att tala tydligt.

Pape (2001) kallar den sociala kompetensen för ”konsten att umgås med varandra”. Med detta menar hon bland annat att den sociala kompetensen är de kunskaper och värderingar som människor behöver utveckla för att kunna umgås med andra och samspela. Hon förklarar att den sociala kompetensen handlar även om hur vi människor ser och förhåller oss till andra människor.

Genom konflikterna som barn stöter på och upplever utvecklas barnens sociala kompetens genom att de får en bättre förståelse av hur de ska vara mot andra barn menar (Thornberg 2006, enligt Dunn & Slomkowski 1992). Författarna menar också

att barnen inte enbart förstår hur de ska vara mot andra men även utvecklar förmågan att lyssna på varandra och kunna ta till sig flera nya perspektiv.

Genom att konflikter uppstår mellan barn lär sig barnen också att hantera konflikter på bättre sätt och på mer konstruktivt sätt menar (Thornberg 2006, enligt Rizzo 1996).

Wahlström (1996) menar att konflikter är inte enbart destruktiva och negativa utan även utvecklande. Genom att stöta på konflikter utvecklas barnens sätt att hantera och agera i en konflikt menar hon.

Thornberg (2006) menar att konflikter är tillfällen för lärande för de barn som har deltagit i en konflikt där de kan utvecklas och lära sig nya sätt att lösa en konflikt konstruktivt.

Vygotskij (2006) menar att det är i alla sociala interaktioner som barn lär sig och utvecklas samt tar till sig nya kompetenser. Eresund & Wrangsjö (2008) menar att kompetens är hur vi människor kan handskas med olika situationer som uppstår. Författarna menar att det handlar om vilka förmågor vi har för att handskas med olika situationer som vi stöter på.

2.6 Lpfö 98 (Reviderad 2010)

Läroplanen för förskolan Lpfö 98 (reviderad 2010) framhäver vikten av att arbetslaget och personalen ska stimulera samspelet mellan barnen och ge stöd och hjälp till barnen för att lösa och bearbeta konflikter och missförstånd som uppstår samt att barnen ska ha respekt till varandra. Läroplanen lyfter även vikten av att barn ska kunna leva sig in och förstå andras livssituationer. Lpfö 98 framskriver under förskolans uppdrag vikten av det lustfyllda lärandets olika och varierande former som inspirerar och stimulerar barnens fantasi, kommunikation men även samarbete för att kunna lösa olika problem och konflikter. Lpfö 98 framskriver under utveckling och lärande för förskolans strävandemål att barnen ska kunna funka både själva och i grupp med andra samt att kunna hantera konflikter som uppstår. Även att kunna ta ett ansvar för de regler som finns och gäller för alla. Att utveckla sin förmåga till att lyssna, reflektera samt uttrycka sina egna tankar och uppfattningar men även att försöka ta till sig och förstå andra människors perspektiv och uppfattningar. Läroplanen för förskolan tar även upp och framhäver viken av de grundläggande värden som alla ska följa bland annat att inte kränka andra människor, alla människors lika värde och respekt för andra.

3 Metod

3.1 Kvalitativ närmandesätt

Denscombe (2009) beskriver att kvalitativa data är en form av både ord och bilder som observeras/ ses eller produceras samt att det är en metod eller ett sätt att djupare komma in på något och forska kring. Han förklarar också att kvalitativa data relateras till forskningsmetoder där forskaren använder sig av observation, dokument och intervjuer. Ett kvalitativt närmandesätt är enligt Denscombe "förankrat i verkligheten".

Det skiljer sig från kvantitativ data där forskaren använder en hel del siffror och statistik menar Denscombe. Vad gäller forskningsmetoderna förknippas kvantitativ

data till observation och frågeformulär. I kvantitativ data används olika typer av tabeller och diagram för att berätta om en viss information som har samlats in.

Jag har valt kvalitativ närmandesätt för att jag anser att det är till stor hjälp för mig i mitt utvecklingsarbete kring att hantera destruktiva konflikter konstruktivt då jag som forskare kan få en fördjupad förståelse om mitt forskningsområde.

3.2 Aktionsforskning

Denscombe (2009) förklarar att aktionsforskning används för att förändra ett mönster eller ett problem och förbättra den för att utveckla både sin praktik och sin verksamhet. Han menar att aktionsforskning handlar om att förändra något och riktar sig till förändringsfrågor.

Aktionsforskning handlar inte enbart om att ge en förklaring för de problem som förekommer och sker i verksamheten eller praktiken utan handlar även om att kunna ta tag i problemet och förändra den menar han. Förändringen ska gå hand i hand med processen och forskningen menar Denscombe. Både forskaren och personerna som deltar i forskningsprocessen är delaktiga och engagerade förklarar han.

Fördelarna med aktionsforskning är att kunna ta tag och hantera de praktiska problem som uppstår i verksamheten och kunna lösa det på ett positivt sätt menar Denscombe. En annan fördel enligt Denscombe är att aktionsforskning bidrar till självutveckling då deltagarna är med i förändringsprocessen och deltar.

Jag valde aktionsforskning som design då min tanke är att kunna genom den typ av forskning få en fördjupad förståelse av problemet samt hur problemet kan förändras och förbättras inom verksamheten. Genom aktionsforskning vill jag förändra de destruktiva konflikterna mellan barnen i förskolan till konstruktiva lösningar och därför valde jag aktionsforskning som en design eftersom det handlar om förändring och ett utvecklingsarbete.

3.3 Urval

Personerna som deltagit i forskningsprocessen är fyra och fem åringar i en förskola i Mellansverige samt en kvinnlig pedagog i medelåldern. Barngruppen består av tio pojkar och tio flickor. Sammanlagt är de tjugobarn i avdelningen av vilken det har närvarat mellan 16 och 20 barn. Namnen som kommer att användas i arbete är fiktiva namn på barnen.

3.4 Etiska principer

Hänsyn har tagits till de fyra forskningsetiska principerna. Enligt informationskravet har jag meddelat och berättat för barnen innan jag påbörjade processen vad mitt arbete handlar om och vad syftet är med det. Jag berättade också att det är frivilligt att vara med och delta samt att barnen kunde när de ville avbryta och säga till om de inte ville fortsätta att vara med. Samtyckeskravet, föräldrarna blev informerade om att forskning kommer att pågå genom ett brev som de fick läsa och ta del av. Konfidentialitetskravet förklaras med att barnen och individer som deltar ska hållas anonyma samt förskolan där forskningen tog plats också är anonym. Nyttjandekravet innebär att alla uppgifter som samlas in ska endast användas inom forskningens och arbetets ändamål vilket jag självklart har gjort (Vetenskapsrådet, 2002).

3.5 Datainsamlingsmetoder

Data samlades in genom observation och loggbok.

3.5.1 Observation

Denscombe (2009) förklarar genom att forskaren använder sig av observation samlas data både på ett tydligt och konkret sätt. Observation handlar om att forskaren observerar det som händer i en situation. Han tar upp två typer av observationer som är *systematisk* observation och *deltagande* observation.

Deltagande observation har valts för att det handlar om att kunna förstå och bilda en uppfattning om den kulturen och de processer som finns i grupperna som ska observeras och studeras. Deltagande observationen bygger på att forskaren använder sig av observation som metod samt att data samlas in genom att vara ute på fältet. Observationen ska ske i naturliga miljöer då meningen är att forskaren observerar det som vanligen händer och sker. Forskaren skapar med andra ord inga tillfällen eller situationer för att observera något. Denscombe förklarar också att data som samlas genom observation kan vara otillförlitlig och osäker eftersom forskaren kan komma att påverkas av egna personliga faktorer.

Fördelarna att utföra deltagande observation är att forskaren inte behöver massor med redskap och verktyg utan det viktiga redskapet är forskarens "jag" menar Denscombe. Nackdelar med deltagande observation menar Denscombe är att forskaren inte har flera alternativ och möjligheter gällande vilka roller eller miljöer som ska väljas utan dessa är begränsade.

Stukat (2005) hävdar att observation har både för- och nackdelar. Forskarens resultat av undersökningen och forskningen är tydliga och konkreta vilket är en fördel med observation. Nackdelen med observation är att det är tidskrävande samt att det som studeras är de yttre beteenden. Det kan bli svårt menar Stukat att observera känslor och tankar hos deltagarna då det är lättare att observera de yttre beteendena hos deltagarna.

3.5.2 Loggbok

Bjorndal (2005) menar att loggbok används för att skriva de observationer som görs. Det är ett sätt att skriva ner sina anteckningar och tankar. Bjorndal menar genom att skriva ner sina tankar och observationer ner i en loggbok blir det lättare att senare reflektera över det som har hänt samtidigt som personen kan få en djupare förståelse.

Jag valde att skriva ner mina anteckningar, tankar och observationer i en loggbok eftersom jag kan gå tillbaka till det jag har skrivit och reflektera samt för att få en djupare förståelse för det jag har observerat och antecknat efter diskussionerna med barnen. Jag valde att skriva i en strukturerad loggbok vilket innebär enligt Bjorndal att personen skriver ner en beskrivning av det som setts eller hänt, skriver ner en tolkning samt reflekterar över det som beskrivits.

3.6 Databearbetning

All data som samlades in genom observation och loggboksskrivande där jag har sorterat all data var för sig och gått igenom data genom att ha läst det flera gånger och tittat igenom det. Denscombe (2009) förklarar att forskaren ska efter

insamlandet av data även sortera och bearbeta materialet för att senare kunna använda det i sin forskning och i analysen.

4 Genomförande

4.1 Utgångsläge i aktionsforskning

4.1.1 Observation 1

Första veckan när observationen utfördes observerades fyra och femåringarna. Det uppstod flera konflikter mellan barnen om olika saker. En del barn hade svårt att hantera och lösa sina konflikter och därmed sökte sig till sin fröken medan andra barn kunde prata igenom en konflikt och lösa den genom samtalet med varandra. Andra barn bråkade och slogs och visade en tydlig bild av destruktiva konflikter. Den andra observationen gjordes i slutet av sista veckan.

Under observationen förekom en konflikt mellan två pojkar. Pojkarna kallar jag Pelle och Tomas och de andra barnen i barngruppen kallar jag för barnen. Pelle och Tomas lekte kull och sprang omkring i samlingsrummet. Pelle nuddade Tomas och sa "kull". Tomas skrek och sa *nej du nuddade inte mig*. Pelle svarar *jag har nuddat dig på ryggen*. Tomas skriker ännu högre och säger *Nejjjjjj jag sa nejjjj*. Pelle stod tyst. Tomas slog Pelle i ansiktet och sa *jag vill inte leka med dig*. Pelle slog Tomas på huvudet och grät samt gick till pedagogen och sa *han har slagit mig på ansiktet fröken*. Pedagogen ropade på Tomas. Pedagogen frågade pojkarna vad som hände. Tomas förklarar att de lekte kull och att Pelle sa att han nuddade honom och att Tomas sa till Pelle att han inte har nuddat honom och därför slog han Pelle. Pelle berättar också att Tomas slog honom på huvudet.

Pelle berättade att han har nuddat honom när de lekte kull och han fick ont i ansiktet när Tomas slog honom. Pedagogen frågade Pelle var i ansiktet han fick ont. Pelle svarar *på mitt öga*. Pedagogen frågade var slagsmålet hände. Pelle svarar *i stora rummet*. När hände det frågade pedagogen. Tomas svarar *nu i stora rummet*. Pedagogen frågar Tomas var i huvudet han fick ont. Tomas pekar på pannan.

Pedagogen säger *hörni jag tycker att ni ska berätta för varandra hur det kändes när ni bråkade och slogs och lyssna på varandra. Hur känner du Pelle?* Pelle svarar *jag fick ont och jag är jätte ledsen*. Pedagogen säger *ja det förstår jag att du fick Pelle och det är inte roligt det*. Pelle nickar. Pedagogen frågar Tomas *hur känner du dig då Tomas*. Tomas svarar *jag är också ledsen för han slog mig det gjorde ont på mig också*. Pedagogen svarar *ja jag förstår att det gjorde ont på dig också Tomas. Jag tycker att det är bra att ni berättar för varandra hur ni känner och ni förstår själva att ni har slagit varandra och att det gör ont och då blir ni också ledsna ellerhur*.

Pedagogen, Pelle och Tomas är tysta en stund. Pedagogen frågar Pelle och Tomas *hur tycker ni att vi ska lösa det här, hur tänker ni är det ok att slå varandra?* Tomas svarar *nej*. Pelle svarar *inte*. Tomas säger *förlåt att jag slog dig Pelle*. Pelle nickar. Pedagogen säger till Pelle att Tomas säger förlåt. Pelle är tyst en stund och svarar därefter *förlåt*.

Pedagogen frågar de *hur ska ni göra nästa gång ni leker kull, blir det som den här gången att ni bråkar och slåss också?* Tomas svarar *nej jag kommer bara prata med Pelle jag ska inte slå honom igen*. Pedagogen säger *duktig du är Tomas för vi ska inte slåss ellerhur*. Tomas nickar. Pedagogen vänder blicken till Pelle och han nickar

och säger *jag ska inte slå han heller*. Pedagogen frågar *ja för vad händer då när man slåss?* Tomas svarar *man får ont och blir ledsen som Pelle och jag*. Pelle nickar. Pedagogens svarar *ja precis man får ont och blir jätte ledsen och jag tycker att man ska kunna prata med varandra istället eller hur?* Pelle och Tomas svarar *ja*.

4.1.2 Observation 2

De två femåriga pojkarna i observationen har jag kallat för Emil och Markus. I slutet av sista veckan uppstod en konflikt mellan två pojkar Emil och Markus i sandlådan. Pojkarna bråkade om en spade. Emil säger *jag tog den först*. Markus drar i spaden och säger *nej jag tog den först*. Emil drar spaden till sig och Markus tappar greppet om spaden och blir arg. Markus säger *du är dum som gör så du vet att jag hade den först*.

Några av barnen som var i närheten pratade med pojkarna och sa *kommer ni ihåg att man inte ska slåss och säga dumma saker till varandra, sluta bråka*. Sedan gick barnen fram till sin fröken och berättade att pojkarna i sandlådan bråkade. Pedagogens följde med barnen och böjde sig ner för att tala med Emil och Markus men då säger Emil till pedagogens *Oj vi glömde att man inte fick bråka och slåss förlåt Markus*. Markus svarar *jag också förlåt*. Emil säger *kan vi gräva tillsammans och sen du kan få spadet och när du är klar ska jag ha den ok*. Markus svarar *ja vi gör så det är bra*.

Pedagogens ler och säger *ja men vad bra att ni kommer ihåg det nu eller hur så kan ni tänka på det att ni inte ska bråka ni kan ju gräva tillsammans vilket bra samarbete det blir*. Pojkarna nickar och gräver. Emil säger *Dina när hon läste sagan om kompisen som bråkade med sina kompisar då sa jag att han inte får slåss och dina hon sa att man inte får slåss*. Markus säger *ja och ja sa också att man inte får slå sin kompis*. Pedagogens säger *vad bra killar ni kommer ihåg sagan som Dina berättade duktiga ni är som vet att man inte får slåss*.

4.2 Fas 1- Sagan om ”kompisen”

Jag valde en sagobok som jag skulle läsa för barnen. Boken heter *Kompisen blir arg* (2011). Syftet med sagoboken är att den tydligt tar upp en konflikt mellan djur och människofigurer. Det tar även upp ilska, slagsmål och retningar men det lyfter inte enbart upp en destruktiv konflikt. Det lyfter även förlåtelse och hur huvudpersonerna ska handskas med problemet en annan gång och lösa konflikten konstruktivt.

Jag valde att läsa en saga för barnen för att nå ut till barnen genom sagans värld men även för att väcka ett intresse och en tanke för konflikter och hur de kan lösas. Tanken är också att barnen kan reflektera över händelsen i sagan och ge uttryck för känslor och tankar. Sagoboken innehåller många bilder som visar olika situationer i boken. Jag har under andra veckan läst sagoboken för barnen. Efter att ha läst färdigt sagoboken frågade jag barnen vad de tyckte om sagan vilket startade en diskussion mellan barnen och mig. Jag ställde även följdfrågor till barnen för att veta och förstå bättre hur de tänker om sagan och händelsen i sagan. Barnen berättade vad de gör när de blir arga på någon, om de slåss eller om de pratar för att lösa ett problem. Barnen ville lyssna på sagan flera gånger och jag har läst sagan ofta för dem.

4.2.1 Barnens respons på sagan

Barnens respons var positiv till sagan om *kompisen*. Under diskussionen i samlingsrummet frågade jag barnen vad de tyckte om sagan där de berättade att det är sårande och fult att slåss och spotta samt reta sin kompis som figuren i sagan gjorde. De var överens om att det är ett fel sätt att behandla varandra på och menade att istället för att slåss ber de sin fröken om hjälp eller pratar med kompis för att komma överens om något. En pojke räckte upp handen och berättade att en kompis i förskolan kan bli ledsen om han/hon blir slagen eftersom det gör ont på kompis. Under diskussionen skickade barnen boken till varandra och tittade på bilderna och bläddrade i sagoboken. Barnen pratade om bilderna i boken. Två flickor och en pojke tittade på bilderna och pratade med varandra då sa flickan ”jag tycker det är dumt att reta någon” och då sa pojken ”jag retade min kusin en gång men sen slutade jag för han blev jätte ledsen”. Den andra flickan sa ”man får inte göra så mot varandra”.

En del barn uttryckte slagsmål som något farligt och menade om en kompis blir slagen kan han/hon inte längre komma till förskolan. Andra berättade att det gör ont att gråta och bli ledsen. Barnen var överens om att skulle någon göra illa ett annat barn ska han/hon säga förlåt och inte göra om det en annan gång. Ett barn räckte upp handen och berättade att han inte tyckte om räven i sagan som inte alls sa förlåt för att ha varit dum och elak mot kompis och att räven skulle säga det. En flicka sa att när hon var ledsen ville hon stanna hemma och inte komma till förskolan för att en annan flicka har varit dum mot henne och inte sagt förlåt.

Under några tillfällen har några barn kommit till mig och sagt att de blev retad av sin kompis. De har sagt till sin kompis att ingen ska reta den andra och påminner om vad sagan handlade om berättar de för mig.

4.2.2 Fas 2- Bildritande

Tanken med att barnen skulle rita bilder hängde ihop med sagan om *kompisen* som lästes. Eftersom barnen berättade under sagodiskussionen om vad de gör när de blir arga och hur de löser ett problem eller konflikt tänkte jag att de skulle rita ner sina tankar. Det blir både konkret och tydligt för barnen där de berättar om sina bilder och förklarar det de har ritat för varandra. Bilderna sätts upp på väggen vilket gör det lätt för barnen att se sina teckningar som de ritat och kunna reflektera över dem. Barnen fick papper och pennor för att de skulle rita sina bilder. Jag var närvarande och gick runt och tittade på vad barnen ritade och fanns till hands när de behövde hjälp. Min tanke var att barnen skulle kunna ta del av varandras bilder för att diskutera barnens olika tankar om hur de löser en konflikt och varför.

4.3 Barnens respons av bildritandet

De flesta barnen ville rita hur de kände sig och hur de löste ett problem när de blev arga på någon eller något. Två flickor ville inte vara med och rita. De två flickorna förklarade att de istället ville rita hur *kompisen* i sagan såg ut när han blev arg. Jag berättade att de fick rita det om de önskade. Jag gick runt till barnen och tittade på deras teckningar medan de ritade och frågade vad de hade ritat eller vad de har tänkt rita. Jag har även stöttat barnen som berättade att de inte kunde rita bra genom att berätta för dem att jag tyckte att de ritade bra och att alla är duktiga.

När barnen hade ritat färdigt bad jag de berätta om vad de har ritat i tur och ordning. En del barn ritade två figurer som kramades och berättade att det är roligare att leka

än att bråka och slåss. Flickorna som ville rita *kompisen* i sagoboken berättade om varsin bild där ena flickan sa *jag har ritat kompisen och han är jätte arg men jag vill inte att han ska vara arg. Jag vill att han ska prata med sina kompisar istället*. Den andra flickan som också ritade kompisen i sagoboken sa *jag har ritat kompisen och räven och jag tycker att räven är dum för han ville att kompisen ska bli så arg och må dåligt*. En pojke som berättade om sin bild sa *jag tycker inte om att bråka och jag har ritat att jag och min kompis leker och retas inte*.

När barnen berättade om sina bilder som de ritat var de överens om att det är fel att slåss och retas. Då frågade jag barnen hur vi annars kan göra istället för att slåss och retas. Barnen räckte ivrigt upp handen för att svara. En del barn sa *vi kan kramas istället och ta hand om varandra*. Andra barn sa *vi kan säga till fröken och be om hjälp men inte slå*. Två pojkar sa *vi slogs en gång och det gjorde jätte ont och därför slår vi inte varandra mera*.

4.3.1 Fas 3- Dockspel

Jag valde dockspel för att presentera ett problem för barnen genom att göra det på ett sådant konkret sätt för dem. Min tanke var att väcka intresset hos barnen för dockspel och problemet som uppstod mellan dockorna i dockspelet. Tanken är hur problemet kan lösas och hur barnen tycker att dockspelet ska sluta.

Dockspelet som jag valde handlar om två ponnyhästar och en häst då denna barngrupp var väldigt intresserad av hästar och ponnyhästar valde jag att ta med mig hästdockor. Scenariot i dockspelet handlade om att ponnyhästarna inte ville leka med hästen och retades. Det sker ett samtal mellan ponnyhästarna och hästen. Hästen försöker vara med och leka men får inte av ponnyhästarna och undrar varför han inte får vara med. Hästen blir ledsen och mår väldigt dåligt och går sin väg.

4.3.2 Barnens respons av dockspelet

Jag började med att introducera hästarna och dess namn och därefter påbörjades dockspelet där jag visade tydligt händelsen och hur hästen inte fick vara med av ponny hästarna genom att jag både berättade samt visade med rörelser.

Efter att ha visat och avslutat dockspelet skulle dockspelet diskuteras tillsammans med barnen. Barnen reagerade med stor glädje och nyfikenhet och väntade ivrigt på att berätta om dockspelet.

Tillsammans med barnen diskuterades dockspelet och jag frågade barnen vad de tyckte om det som hände. Barnen räckte upp handen och fick i tur och ordning berätta om vad som hände. Tre pojkar berättade att det var dumt av ponnyhästarna att göra så och att hästen skulle få vara med. En flicka sa *så där får de inte göra jag tycker hästen var söt*. Andra barn berättade att ingen får reta den andra och att alla kan vara med och leka. Barnen var överens om att ponnyhästarna var elaka mot hästen och att de inte skulle ha varit dumma mot hästen.

Jag frågade barnen hur de hade önskat att dockspelet hade gått till. Barnen pratade rakt ut och berättade att hästen skulle vara med och leka med ponnyhästarna. Då frågade jag barnen om de ville göra om dockspelet och ändra på den helt och hållet. Barnen skrek *ja*. Barnen satt i ring och kom närmare in på ringen för att hjälpa varandra och göra om dockspelet. Barnen diskuterade hur konflikten skulle lösas då sa en pojke *men först är det ponnyhästarna som leker och hästen kommer och säger*

hej ponnysar får jag vara med och leka med er och sen säger de att han får. En flicka sa men tänk om han ändå inte får vara med då.. En annan pojke svarade jo men nu ska han få vara med. Barnen turas om att hålla i ponnyhästarna och hästen. En flicka sa nu kommer hästen han säger hej ponnysar får jag vara med och de andra barnen svarar jaaa. Två pojkar håller i varsin ponnyhäst och svarar hej hästen du får vara med och leka med oss vi ska spela fotboll vill du vara med. En flicka håller i hästen och svarar ja jag vill spela fotboll och sen kan vi spela kurra gömma. Barnen visade att alla tre hästar spelar fotboll. Därefter visar de att alla tre hästar leker kurragömma och letar efter varandra.

När barnen var färdiga frågade jag de om de nu var nöjda med dockspelet när de hade gjort om den. Barnen berättade att hästarna fick ett lyckligt slut och att de kan leka med varandra utan att bråka.

4.4 Fas 4- Rollspel

Rollspel valdes då barnen visade ett stort intresse för dockspelet tänkte jag pröva rollspel. Vi satt i en ring där jag frågade barnen om någon eller några ville spela upp en konfliktsituation som de har sett eller om de själva har varit med i en. Först räckte ett barn upp handen och sedan ett barn till. Jag frågade barnen vad de ville spela upp för oss. De pratade med varandra och viskade. När de bestämde sig sa de att de skulle berätta om dagen de bråkade och slog varandra. Det fick de göra berättade jag. De började spela upp bråket. Pojkarna var Tomas och Pelle som tidigare observerades i min observation. Pojkarna visade att de först lekte kull där Pelle nuddade Tomas och Tomas skrek ”Nej du nudda inte mig” och Tomas slog Pelle. Pelle visar att han också slår Tomas. Pojkarna avslutade rollspelet och de andra barnen var tysta. Jag tackade pojkarna och berättade att det var modigt och roligt att de ville spela upp något för oss alla. Därefter började jag ställa frågor och diskutera tillsammans med barnen om rollspelet och vad som hände och hur barnen tyckte att de ville lösa bråket.

4.4.1 Barnens respons på rollspelet

Rollspelet spelades upp i samlingsrummet där vi satt i en ring för att se och höra varandra. Barnen räckte upp handen hela tiden och hade mycket att säga om rollspelet vilket de också fick göra. En flicka räcker upp handen och säger *jag tycker inte man slår sin kompis*. En pojke säger *det var inte snällt när Tomas började slå på Pelle och sen Pelle slog Tomas* och en annan pojke avbryter och säger *ellerhur kunde de säga till fröken*.

Under diskussionen var barnen överens om att slagsmål var fel och att Pelle och Tomas inte ska slåss utan istället förklarade barnen att de skulle vara snälla mot varandra. En flicka frågade Pelle och Tomas om de fick ont när de slog varandra. Tomas svarar *ja när vi slogs på riktigt inte nu på låtsas då fick vi ont ellerhur Pelle*. Pelle nickar. En del barn berättar att Tomas och Pelle inte borde ha bråkat och slagit varandra och andra barn förklarar att de kunde prata med varandra eller gå till fröken. En flicka gav förslag till hur konflikten kunde lösas, hon berättade att om Tomas inte tyckte att Pelle nuddade honom skulle han fråga Pelle om de kunde leka om från början. Ett annat förslag som gavs av en annan flicka var att Tomas och Pelle skulle leka något annat för att inte bråka med varandra. Jag förklarade att det var bra förslag och frågade vad de andra barnen tyckte. En del barn var tysta och de andra höll med flickornas förslag. Två pojkar berättar att det är farligt att slåss för att det

kan sluta med att barnen blöder och får ont. Barnen instämmer med vad pojkarna säger.

Jag avslutade med att förklara hur duktiga Tomas och Pelle har varit och hur barnen också har varit duktiga då de har kommit på olika lösningar för att lösa konflikten som spelades och berättat om konflikten.

5 Analys och diskussion

5.1 Förändring i barns sätt att tänka och agera

5.1.1 Fas 1- Sagor

Under processens gång i arbetet med aktionsforskning har jag velat väcka barnens intresse och tankar kring konflikter och hur vi kan lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. Arbetet med sagan, bildritande, dockspel och rollspel tillsammans med barnen har visat en väsentlig förändring i barnens sätt att tänka och agera under en konflikt.

Barnens respons av sagan har varit positiv samt att barnen har visat förståelse för de destruktiva konflikterna som förekom i sagan genom våra gemensamma diskussioner om sagan och sagofigurerna som bråkade och slogs. Precis som Weissenrieder (2008) menar att genom sagor kan barnen leva sig in i det som händer i sagan och känna med sagofigurerna samt att barnen kan uppleva och upptäcka problemen och konflikterna som sagan lyfter och kunna bearbeta dem. Detta är något som tydligt framkom i barngruppen under sagodiskussionen där barnen uttryckte att slagsmål inte är tillåtet samt att de kom på lösningar som att ropa på fröken eller prata med sin kompis istället för att slåss och göra illa varandra. Barnen visade klart och tydligt hur de ville lösa en konflikt och lösningarna de kom på var konstruktiva lösningar att hantera en konflikt på.

Det tyder på att barnen har förstått sagans syfte samt att de genom att ha lyssnat på sagan kunnat leva sig in i händelsen. En del barn har kopplat händelsen i sagan till sina egna erfarenheter och upplevelser vilket har visat en djupare förståelse då de barnen har kunnat associera sagan till sina egna upplevelser. Lindö (2005) menar att sagor hjälper barnen att reflektera och bearbeta upplevelser som de varit med om.

Under sagoläsningen hade det varit bättre om jag delat in barngruppen i två mindre grupper eftersom det var ett stort antal barn och blev lite svårt för mig att lyssna och höra vad alla barn ville säga. Jag fick därför anstränga mig för att höra och lyssna på vad varje barn hade att berätta.

5.1.2 Fas 2- Bildritande

Genom att barnen fick rita sig själva när de är arga över något och hur de löser en konflikt blev bilden som de ritat både tillgänglig att titta på och reflektera över samt att det blev konkret för varje barn hur de uppfattade sig själva när de är arga eller ledsna. Weissenrieder (2008) uttrycker att det är av betydelse att barnen får reflektera över sin bild som de ritat för att tydliggöra barnens tankar för sig själva men även för de andra barnen. Barnens bilder visade ett gemensamt tänkande kring konflikter. Barnen ritade olika bilder men bilderna hade ett gemensamt mönster. Mönstret visade att barnen ville lösa en konflikt konstruktivt och inte destruktivt genom att några av barnen ritade bilder där de kramades och inte ville slåss. Andra barn ritade *kompisen* i sagan och menade att han inte får vara arg och slåss. En pojke ritade att han slogs med sin kompis men kommer inte att göra det mera. Detta visar

att barnen har utvecklat sitt tänkande och sin medvetenhet om att inte handla destruktivt under en konflikt. Det kan jag koppla till vad Weissenrieder (2008) menar att barn genom bildritande kan bearbeta konflikter och problem. Två flickor bearbetade sagan om *Kompisen* genom bildritandet där de kopplade sagan till sin teckning vilket visar tecken på att flickorna bearbetar sagan genom att rita en del av händelsen.

5.2 Fas 3- Dockspel

Dockspelet var också något som väckte barnens intresse starkt för hur konflikter ska hanteras då det spelades upp och blev väldigt konkret för barnen där barnen kunde följa med i varje steg som gjordes. Rasmusson & Erberth (2008) uttrycker att genom dockspel blir konflikten väldigt tydlig och verklig för barnen vilket resulterar i att barnen får en bättre förståelse för hur konflikter ska lösas. Detta visade sig i de livliga diskussionerna som jag haft med barnen där barnen ivrigt ville berätta om händelsen och hur det går att lösa. Barnens olika kommentarer om händelsen visade en stor medvetenhet och förståelse hos barnen för hur konflikten bör lösas. Tre pojkar hade berättat att det var dumt av ponnyhästarna att inte låta hästen få vara med. Andra barn berättade att ingen får retas och alla får vara med och leka. Detta visar att barnen har tagit till sig och förstått syftet med dockspelet. Som Pape (2001) menar att genom dockspel kan pedagogen nå ut till barnen vilket jag anser att jag har kunnat göra genom att ha använt mig av dockorna och problemet som dockorna lyfte.

Det är av stor vikt anser jag att i arbetet med barnen använda konkret material för att få barnens uppmärksamhet och intresse. Även för att genom konkret material eller att göra något konkret för barnen blir lärandet både roligt och lättare för barnen att hänga med och förstå innehållet. Det är något jag har lärt mig mera av att använda då det är ett bra sätt att få med barnen och inkludera alla barn.

5.2.1 Fas 4- Rollspel

Två pojkar valde frivilligt att spela upp en konfliktsituation som de varit med om. Pojkarna som spelade upp konflikten visade tydligt hur konflikten gick till. Rollspelet blev väldigt verklig och konkret för barnen som tittade på. Maltèn (1998) menar att rollspel är viktig då barnen spelar upp en konfliktsituation för varandra blir konflikten synlig och konkret för barnen där de kan komma på olika lösningar för att lösa konflikten konstruktivt. Även Erberth & Rasmusson (2008) delar samma åsikt med Maltèn (1998) då de också menar att rollspel är av vikt för barn eftersom genom rollspel görs konflikten tydlig för andra barn vilket startar en diskussion om hur konflikten bör lösas där barnen kan ge olika förslag och tankar för att lösa konflikten. Detta framkom tydligt i barngruppen då barnen visade intresse genom olika lösningar och förslag som de kom att tänka på. Barnens olika svar visade en förståelse som barnen utvecklat kring konflikter.

5.2.2 Pedagogens roll

Guggenbuhl (1993) uttrycker att pedagogen har en viktig roll då pedagogen ska hjälpa barnen att lösa destruktiva konflikter konstruktivt samt att pedagogens förhållningssätt att hantera konflikter på ger barnen en bild av hur konflikter kan lösas konstruktivt. Maltèn (1998) lyfter pedagogens viktiga roll i att hantera och hjälpa barnen att lösa konflikter och menar att pedagogens erfarenheter och kunskaper i att lösa konflikter är av relevans för att konflikten ska lösas konstruktivt. Guggenbuhl (1993) och Maltèn (1998) delar samma åsikt om pedagogens viktiga roll

för att hjälpa barnen lösa konflikter på ett konstruktivt sätt där pedagogens förhållningssätt, kunskaper och erfarenheter är avgörande för hur konflikten ska lösas.

Ett sätt att lösa konflikter på är genom kommunikation menar Åhs (1998) där pedagogen stöttar och hjälper barnen genom att kommunicera och samtala. Jag anser att pedagogen har en viktig roll under kommunikationsprocessen då pedagogen vägleder barnen genom att ställa frågor om hur barnen tänker och vill lösa konflikten och därefter följer pedagogen upp barnens beslut för att se om beslutet håller. Det är även viktigt som Åhs (2004) lyfter fram att pedagogen inte ska ställa frågor som varför utan istället vad, hur, när och var för att barnen inte ska behöva hamna i försvar.

Wahlström (1996) och Thornberg (2006) delar åsikten om vikten av att barn kan visa sina känslor för varandra under en konflikt för att kunna förstå varandra samt sätta sig i varandras situation vilket ger en djupare förståelse hos var och en av dem. Det är också ett sätt att kunna lösa konflikter konstruktivt menar författarna.

Under observationstillfället uppmärksammades att pedagogen följde ett kommunikationsmönster som Åhs lyfter genom att pedagogen satte sig tillsammans med de två pojkarna för att kommunicera och prata om konflikten som uppstod. Under samtalet ställde inte pedagogen frågan varför istället frågade hon om vad som hade hänt och när det hände. Jag kunde tydligt se och koppla det som Åhs uttrycker om kommunikationen och pedagogens roll till observationen där pedagogen följde ett sådant mönster under hela samtalet samt hjälpte och stöttade barnen genom samtalet. Pedagogen hjälpte barnen tänka ut hur de ville lösa konflikten för att både parterna skulle må bra samt att konflikten inte skulle upprepas. Pedagogen förklarade även för barnen att de kunde berätta för varandra hur de kände för att förstå varandra.

Det har uppkommit tillfällen där andra pedagoger har ställt frågan varför först till barnen vilket inte instämmer med det Åhs menar om kommunikation eftersom barnen försvarar sig själva samt skyller på varandra och det blir svårare att lösa konflikten. Pedagogens roll i att hjälpa barnen genom konflikter och visa på hur konflikter kan lösas konstruktivt är av vikt samt att pedagogen är en förebild för barnen. Det kan jag koppla till vad Vygotskij (2006) menar om att pedagogen ska förhålla sig till det som lärs ut eftersom pedagogen är en förebild där barnen ser och tar efter.

5.3 Social kompetens och dess betydelse

Genom att ha väckt barnens tankar och intresse för hur vi kan hantera konflikter på konstruktivt sätt har barnen utvecklat olika sociala kompetenser. Majoriteten av barnen har utvecklat sin sociala kompetens genom de olika faserna i aktionsforskning som gjordes tillsammans med barnen. Detta insåg jag under sagodiskussionen, bildritandet, dockspelet och slutligen rollspelet. Barnen blev mer och mer medvetna och utvecklade sin sociala kompetens genom att ha deltagit, varit med, diskuterat med varandra och visat insikt och förståelse för hur konflikter ska lösas och varför.

Det har även visat sig att när barnen har stött på konfliktsituationer har de påmint varandra om sagan, rollspelet och dockspelet samt vad de ritat för att redan där försöka lösa konflikten konstruktivt. Därmed anser jag att barnen har utvecklat nya tankesätt samt nya kunskaper vilket betyder att de utvecklat sin sociala kompetens i

att hantera konflikter konstruktivt. Wahlström (1996) menar att det är viktigt att barn kan leva sig in andra människors känslor och livssituationer och förstå de mellanmännsliga kompetenser där barnen kan lyssna och respektera varandra, kunna lösa sina konflikter konstruktivt samt att förstå andra och andras perspektiv.

Detta är något som kan kopplas till den andra observationen där Emil och Markus slutade bråka och istället samarbetade och turades om att låna spaden samt respekten de visade varandra när de bad om ursäkt och förklarade att de hade glömt att de inte skulle bråka och slåss. Fast det att pojkarna i observationen har handlat destruktivt först under konflikten har de löst konflikten konstruktivt och därmed arbetar på att utveckla varsin sociala kompetens.

Thornberg (2006) förklarar att destruktiva konflikter som uppstår mellan förskolebarnen är lärorika tillfällen där barnen kan utveckla sin sociala kompetens. Detta är något som framkommer i den andra observationen då pojkarna tänker efter och minns att de inte får bråka och slåss som barnen påmint om. Ena pojken i den andra observationen fick komma på ett förslag där även den andra pojken tyckte var bra och beslutet som togs gjorde att pojkarna kunde samarbeta och dela på spaden de bråkade om tidigare.

Detta kan också kopplas till den första observationen där pojkarna Tomas och Pelle hamnade i en destruktiv konflikt där det förekom slagsmål. Genom pedagogens närvarande samt pedagogens stöttande och hjälp under kommunikationen för att hjälpa pojkarna lösa sin konflikt konstruktivt har pojkarna också utvecklat varsin sociala kompetens. Detta genom att pojkarna fick själva tänka på hur de vill lösa konflikten på bästa sätt och för att båda två ska vara nöjda med beslutet eller överenskommelsen. Här kan Thornbergs tankar om att konflikter är tillfällen för förskolebarnen att utveckla sin sociala kompetens vara väldigt tydliga då barnen lär sig av att hamna i en destruktiv konflikt att nästa gång lösa konflikten konstruktivt.

Pape (2001) beskriver den sociala kompetensen som ”konsten att umgås med varandra”. Detta är exakt det som skedde och hände under både mina observationer där barnen genom de destruktiva konflikterna fick lära sig lösa konflikter konstruktivt vilket gör att barn utvecklar sin sociala kompetens och utvecklar ”konsten att umgås med varandra” precis som Pape förklarar.

6 Slutsatser

Slutsatsen jag kommit fram till är att alla barn i barngruppen har visat en mycket god förståelse kring att lösa konflikter konstruktivt under alla våra gemensamma diskussioner i arbetet med övningarna. Under observation 2 har det visat sig att några av barnen under en konflikt använt sig av ett destruktivt sätt i början och därefter när andra barn påmint om sagan har pojkarna i observationen bett varandra om ursäkt och samarbetade för att fortsätta leken tillsammans.

Under ett annat tillfälle har barnen i förskolan sökt upp mig för att berätta om ett barn som retat de och där de har svarat att ingen får reta varandra för då blir barnen ledsna som på sagan. Barnen berättade även om bilderna som de ritat och förklarade att alla ska leka med varandra och inte slåss.

Det har visat sig att barnen har tagit till sig och förstått hur de kan lösa konflikter konstruktivt eftersom de tänker på sagan som lästes, bilderna de ritat, dockspelet och rollspelet. Detta är något som barnen går tillbaka till och rättar sig efter när det

uppstår en konflikt. Jag har sett goda förändringar i majoriteten av barngruppen under processen. Majoriteten av barngruppen har visat en förmåga att lösa konflikter konstruktivt medan få barn fortfarande kan handla och lösa konflikter destruktivt. Då påminner de andra barnen om övningarna vi gjort tillsammans.

Jag anser att barnen är mycket bättre på att lösa konflikter positivt och konstruktivt än tidigare. För att kunna få en ännu bättre respons och få med de barn som fortfarande löser konflikter destruktivt är det bra att arbeta med utvecklingsarbetet av aktionsforskning under en längre tid. Detta för att barnen ska fortsätta i processen och där nya saker och aktiviteter kan göras tillsammans med barnen för att stärka barnens medvetenhet att hantera destruktiva konflikter konstruktivt ytterligare. Under arbetet med aktionsforskningen har jag sett att barnens konflikter minskat till en stor del och de konflikter som uppstod löstes väldigt bra av barnen då de påmint varandra om allt vi har gjort tillsammans vilket resulterat i att barnens tänkande och agerande förändrats och konflikterna löstes konstruktivt och positivt.

För mig är aktionsforskning ett väldigt bra och utvecklande sätt att arbeta med förändringsfrågor. Det är något som jag självklart kan tänka mig att arbeta med som pedagog på mitt kommande arbete. Det kanske inte ska handla just om konflikter detta beror i stort sett på vilket problem som finns i verksamheten och behovet av förändringen. Men överhuvudtaget tycker jag att jag har lärt mig att ta tag i ett problem och försöka förändra den. Jag hade som sagt önskat att jag kunde ha arbetat under en längre tid med aktionsforskningen kring konflikter i förskolan för att stötta barnen mera i att lösa konflikter och bli mera medvetna om konstruktiva lösningar för att lösa en konflikt. Aktionsforskning kommer jag definitivt arbeta med på min arbetsplats när jag ser att det finns ett behov av något eller ett problem som ska förändras.

Referenslista

- Bendroth Karlsson, M. (1998). *Bildskapande i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Bjorndal, C. (2005). *Det värderande ögat: Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber.
- Chambers, A. (1993). *Böcker inom oss*. Stockholm: Rabén & Sjögren bokförlag.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Eresund, P. & Wrangsjö, B. (2008). *Att förstå, bemöta och behandla BRÅKIGA BARN*. Malmö: Studentlitteratur.
- Guggenbuhl, A. (1993). *Våldets kusliga fascination – Att hantera destruktivt beteende och mobbning bland barn och ungdomar*. Natur och Kultur.
- Lindö, R. (2005). *Den meningsfulla språkväven*. Lund: Studentlitteratur.
- Maltèn, A. (1998). *Kommunikation och konflikthantering*. Lund: Studentlitteratur.
- Pape, K. (2001). *Social Kompetens i förskolan*. Stockholm: Liber.
- Rasmusson, V. & Erberth, B. (2008). *Undervisa i pedagogiskt drama*. Lund: Studentlitteratur.
- Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken - Bland plugghästar och fusklappar*. Norstedts Akademiska förlag.
- Stukåt, S. (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Thornberg, R. (2006). *Det sociala livet i skolan*. Stockholm: Liber.
- Utbildningsdepartementet, (2011). *Läroplan för förskola, 98 (Reviderad 2010)*. Stockholm: Skolverket.
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Weissenrieder, E. (2008). *Skapandets kraft- för kunskap och utveckling*. Runa förlag.
- Åhs, O. (1998). *Bortom bråk och hårt klimat. – om att utveckla social förmåga i skola och förskola*. Stockholm: Runa förlag.
- Åhs, O. (2004). *Vägen till en inre kompass- om fostran för vår tid*. Runa förlag.

Bilaga 1

Hej alla vårdnadshavare!

Jag heter Dina Dikran och är lärarstudent från Mälardalens Högskola. Jag skriver mitt examensarbete i form av ett utvecklingsarbete då tanken är att förändra destruktiva konflikter mellan barnen i förskolan till konstruktiva konflikter.

Med destruktiva konflikter menar jag bråk som kan förekomma mellan barnen och med konstruktiva konflikter menar jag att kunna lösa en konflikt utan att behöva bråka med varandra. Detta kommer att pågå under fyra veckor.

Jag kommer att använda mig av observation, diskussioner, övningar och föra anteckningar i loggbok. Alla namn och uppgifter som jag kommer använda mig av i mitt arbete kommer självklart att vara anonyma detta gäller även förskolans namn.

För att kunna utföra mitt arbete behöver jag ert godkännande och samtycke.

Skriv gärna upp på listan som är finns bredvid detta brev om ni tillåter eller tillåter inte era barn att delta i arbetet.

Ni är välkomna att fråga mig om det är något som ni undrar över.

Med Vänliga Hälsningar

Dina Dikran

